

УДК 639.3.032

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ МАЛОЛУСКАТОГО ВНУТРІШНЬОПОРІДНОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ РАМЧАСТОЇ ПОРОДИ КОРОПА

В.В. Бех

Інститут рибного господарства УААН

Подано економічну оцінку ефективності вирощування нового малолускатого внутрішньопорідного типу української рамчастої породи коропа. Показано перевагу товарного вирощування коропів нивківської, лебединської та закарпатської лінії порівняно з традиційними об'єктами коропівництва.

Визначення економічної ефективності вирощування тих чи інших селекційних досягнень у ставовому рибництві має певні труднощі та ускладнення. Насамперед це пов'язано з неможливістю повного контролю з боку людини за умовами середовища, в якому відбувається технологічний процес вирощування риби. Існують десятки факторів, які значною мірою впливають на підсумковий результат, зокрема, найголовніші з них це — густота посадки та вихід риби з ставів, розвиток природної кормової бази, температурний, гідрохімічний та гідрологічний режими, годівля тими чи іншими кормами та їхня якість, полікультура, інші засоби інтенсифікації господарства тощо. При цьому, використання селекційних досягнень залишається лише складовою, часто непомітною, частиною у загальному процесі підвищення рибопродуктивності водойми та підвищення економічної ефективності її експлуатації [1, 2].

МАТЕРІАЛ ТА МЕТОДИ

Щоб вирішити питання економічної оцінки переваг нових генотипів у процесі вирощування, порівняно з традиційними об'єктами культивування, існує два основних напрями: перший — порівняння нового селекційного досягнення з вихідними батьківськими формами у максимально ідентичних умовах та другий — порівняння нового селекційного

досягнення з традиційними опосередкованими нормативними показниками для певної зони рибництва з максимальним наближенням усіх факторів, що впливають на загальну рибопродуктивність до стандартних, передбачених чинною технологією. Обидва ці методи не є досконаліми. Перший потребує значної кількості ставів з однаковими гідрологічними умовами, фактичну наявність вихідних батьківських форм на момент проведення оцінки, при цьому також значно ускладнюється порівняння нових генотипів у різних господарствах між собою. Другий метод, хоча і дає можливість порівняти нове селекційне досягнення з традиційними показниками, властивими для певної фізико-географічної зони, у підсумку забезпечує лише опосередковане значення, яке не пов'язане з вихідними генотипами. При цьому вводяться поняття екологічних коефіцієнтів, відкоригованої рибопродуктивності, кормового коефіцієнта тощо [3–4].

Використання обох методів порівняльної економічної оцінки, на наш погляд, є доцільним та залежить від конкретних умов і мети, з якою вони проводяться. Перший найбільш підходить при короткотермінових наукових дослідженнях, зокрема для визначення сили гетерозису або порівняння кількох дослідних генотипів між собою. Другий метод надає конкретну інформацію при

довготермінових дослідженнях, з'являється можливість оцінити селекційний прогрес не лише протягом кількох років, а й кількох поколінь, коли батьківські вихідні форми не збережені та здебільшого значно змінені в процесі господарського використання людиною.

У даному разі оцінку економічної ефективності промислового вирощування малолускатого внутрішньопорідного типу української рамчастої породи коропа проводили шляхом порівняння конкретних результатів вирощування певної заводської лінії з нормативними показниками, властивими для певної фізико-географічної зони (у традиційному розумінні — зони рибництва) [5]. При цьому вирощування проводили за інтенсивною технологією з максимально повним дотриманням усіх технологічних вимог. Як корм використовували комбікорми рецептів типу 110-1 та 111-1 з умістом сирого протеїну на рівні 23%. У наших розрахунках за основу прийнято перевагу коропів нового типу за основним інтегрованим показником — рибопродуктивністю як для цьоголіток, так і дволіток, економією комбікормів, а також перевагою плідників нового генотипу за показником робочої плодючості при заводському відтворенні або виходом молоді у разі проведення нересту у ставах.

Розрахунок додаткового економічного ефекту (або збитків) при вирощуванні коропів нового типу на 1 га здійснювали за такою формулою:

$$E_d = (P_f \cdot C_p - P_n \cdot C_p) + (P_f \cdot 4,7 - P_f \cdot K_p) \cdot C_k,$$

де E_d — додатковий економічний ефект (збитки), грн/га; P_f — рибопродуктивність фактична, кг/га; C_p — реалізаційна ціна товарної риби або рибопосадкового матеріалу, грн/кг (у 2008 р. було 15 грн/кг та 20 грн/кг відповідно); P_n — рибопродуктивність нормативна, кг/га (цьоголітки: Полісся — 980 кг/га, Лісостеп — 1050 кг/га; товарна риба: Полісся — 1200 кг/га, Лісостеп — 1300 кг/га); 4,7 — нормативний кормовий коефіцієнт для цьоголіток та товарної риби, од.; K_p — фактичний кормовий коефіцієнт, од.; C_k — ціна комбікорму, грн/кг (у 2008 р. — 1,5 грн/кг).

Перевага плідників нового типу за показником робочої плодючості при заводському відтворенні або виходом молоді з нерестового ставу у разі проведення природного нересту зумовлена кращими репродуктивними показниками самок. При заводському відтворенні додатковий економічний ефект на одну самку розраховували за формулою:

$$E_{дзв} = (A \cdot B \cdot V - A_n \cdot B_n \cdot V_n) \cdot C_l,$$

де $E_{дзв}$ — додатковий економічний ефект на одну самку, грн; A — середня фактична робоча плодючість самок, ікринок; B — виживання ембріонів за період інкубації, %; V — виживання личинок за період витримування, %; A_n — нормативна робоча плодючість самок — 300 тис. ікринок; B_n — нормативне виживання ембріонів за період інкубації — 55%; V_n — нормативне виживання личинок за період витримування — 85%; C_l — ціна однієї личинки, грн/екз. (у 2008 р. — 0,003 грн/екз.).

За умов природного відтворення (нересту у ставах) додатковий економічний ефект на одну самку (гніздо) розраховували за формулою:

$$E_{дпв} = (A - A_n) \cdot C_m,$$

де $E_{дпв}$ — додатковий економічний ефект на одну самку (гніздо), грн; A — середній фактичний вихід молоді на одну самку з нерестового ставу, екз.; A_n — нормативний вихід молоді на одну самку з нерестового ставу, екз.; C_m — ціна одного малька (у 2008 р. — 0,006 грн/екз.).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Дані щодо додаткового економічного ефекту при вирощуванні рибопосадкового матеріалу та товарної риби нового малолускатого внутрішньопорідного типу коропа української рамчастої породи подано у зведеній таблиці. При цьому, слід зазначити, що отриманий економічний ефект базується на генетично зумовленій перевазі коропів нового типу за основними показниками рибопродуктивності, кормового коефіцієнта, плодючості та виживання личинок і молоді порівняно з нормативними значеннями для відповідних фізико-географічних зон. Так, наприклад, найвищі значення додатко-

Додатковий економічний ефект при вирощуванні малолускатого внутрішньопорідного типу української рамчастої породи коропа

Походження, фізико-географічна зона, група ставів		Рибопродук- тивність фактична, кг/га	Фактичний кормовий коєфіцієнт, од.	Додатковий економічний ефект, грн/га	Додатковий економічний ефект на одне гніздо (самку) при відтворенні, грн	
					заводському	у нерестових ставах
Нивківська заводська лінія УМК^H_{F3}:					977,91	–
поліська зона	Вирощувальні стави	1368	2,92	11412,7		
	Нагульні стави	1617,6	3,36	9515,4		
лісостепова зона	Вирощувальні стави	1353,8	3,69	8127,0		
	Нагульні стави	1456,4	4,35	3110,6		
Лебединська заводська лінія УМК^П_{F3}:					774,96	1065
лісостепова зона	Вирощувальні стави	1442,7	4,0	9368,8		
	Нагульні стави	1649,3	4,1	6723,9		
Закарпатська заводська лінія УМК^З_{F3}:					722,40	–
лісостепова зона умовно	Вирощувальні стави	1495	3,5	11591,0		
	Нагульні стави	1622	4,1	6289,8		

вого економічного ефекту у розрахунку на одиницю площі вирощувального ставу зафіксовано для закарпатської та нивківської заводських ліній на рівні 11591 та 11412,7 грн/га відповідно. При вирощуванні товарної риби у нагульних ставах значення зазначеного показника коливались у межах від 3110,6 грн/га для коропів УМК^H_{F3} у лісостеповій зоні та до 9515,4 грн/га для коропів цієї самої заводської лінії у зоні Полісся. Зазначені розбіжності, на наш погляд, спричинені насамперед заниженими нормативними показниками для поліської зони, а також географічним розташуванням дослідного господарства “Нивка” на стику двох фізико-географічних зон.

Окрім згаданого додаткового економічного ефекту, потрібно враховувати,

що новому внутрішньопорідному типу коропа притаманний ефектний зовнішній товарний вигляд, зумовлений його малолускатістю та високоспинністю. У підсумку це значною мірою впливає на підвищення споживчого попиту, а отже, його реалізаційну ціну.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи зазначене, можна констатувати значний додатковий економічний ефект, що забезпечує новий малолускатий короп при вирощуванні та реалізації як рибопосадкового матеріалу, так і товарної риби порівняно з традиційними об'єктами коропівництва. Крім того, реалізаційна ціна товарного коропа нового типу є вищою на 10–15% порівняно з лускатими формами за рахунок підвищеного попиту у споживачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стасишен М.С. Шляхи підвищення ефективності розвитку рибного господарства в Україні: Автореф. дис. ... канд. екон. наук. — К., 1993. — 27 с.
2. Гринжевський М.В., Пекарський А.В. Економічна ефективність вирощування товарної риби за трилітнього циклу. — К.: Світ, 2000. — 156 с.
3. Методика определения экономического эффекта использования селекционных достижений для производства товарной рыбы и посадочного материала. — М.: ВНИИПРХ, 1991. — 13 с.
4. Кузема А.И., Кучеренко А.П., Томиленко В.Г. Хозяйственная эффективность выращивания ропшинско-украинских карпов // Рыбное хозяйство. — К., 1968. — Т. 6. — С. 68–74.
5. Сборник нормативно-технологической документации по товарному рыбоводству. — М.: Агропромиздат, 1986.— Т. 1. — С. 260.

ЕКОНОМІЧЕСЬКА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРАЩУВАННЯ МАЛОЧЕШУЙЧАТОГО ВНУТРИПОРОДНОГО ТИПА УКРАЇНСЬКОЇ РАМЧАТОЇ ПОРОДИ КАРПА

В.В. Бех

Подано економічну оцінку ефективності вирощування нового малочешуйчатого типу української рамчатої породи карпа. Показано перевагу товарного вирощування карпов нивчанської, лебединської і закарпатської ліній в порівнянні з традиційними об'єктами карповодства.

ECONOMIC EFFICIENCY OF CULTIVATION OF SCALELESS INTRABREED TYPE OF UKRAINIAN FRAME BREED OF THE COMMON CARP

V. Bekh

The economic estimation of efficiency of cultivation of the new scaleless type of Ukrainian frame breed of the common carp is presented at the article. Advantage of commodity cultivation of carps of Nyvka's, Lebedyn's and the Transcarpatian's factory lines in comparison with traditional objects of carp cultivation is shown.